

altalajt. A nyelés során 4 objektum (3 gödör, 1 árok) került elő. Ezek egy csoportban, a telek É-i sarkában voltak. A lehumusztolt terület többi részén régészeti jelenséget nem figyeltünk meg, leletanyagot nem találtunk. A kibontott objektumok közül az 1. gödörben jelentős mennyiségű Árpád-kori kerámia és kevés állatsont került feltárássra. A 2. és 3. gödörben leletanyag nem volt, így datálásuk bizonytalan. Elhelyezkedésük, betöltésük arra utal, hogy az 1. gödörrel lehetnek egykorúak. A 4. objektum (sekély árok) egy része az 1. gödör betöltésének felső részébe volt ásva, így annál fiatalabb. A feltárt objektumok leletanyaga alapján megállapítottuk, hogy a telepjelenségek az egykor a Tempomhalom körül elterülő településhez tartozhattak. A leletanyag a Kiskun Múzeumban került elhelyezésre.

KNIPL ISTVÁN – ROSTA SZABOLCS

180. Kiskunfélegyháza, Dinnyés-tanya (KÖH 87105)

(Bács-Kiskun megye) Sza

A Kiskunfélegyháza kistérség, Kiskunmajsa kistérség és Kistelek kistérség optikai körzethálózat építése II. ütem megnevezésű beruházás előzetes régészeti dokumentációja készítéséhez kapcsolódóan 2014. július 21-én végeztünk terepbejárást a Kecskeméti Katona József Múzeummal együttműködve.

A terepbejárás során, a terület fedettsége miatt, a korábban már ismert régészeti lelőhelyek területét nem tudtuk bejárni. Azonban a korábban ismeretlen *Dinnyés-tanya* régészeti lelőhelyet és egy régészeti érdekű területet (Kiskunfélegyháza, RÉ1) sikerült azonosítanunk, melyekről szarmata kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Hrabák Zita, Szabados György (MNM NÖK); Kolonits László (KKJM).

HARKAI ISTVÁN

181. Kiskunfélegyháza határa (Bács-Kiskun megye) Sza, Á, Kú, I

A Kék-víz észak Bács-Kiskun megyei ivóvízminőség-javító program – ivóvízhálózat rekonstrukciós munkák, ellátó vezeték és távvezeték építése megnevezésű beruházás előzetes régészeti dokumentációja készítéséhez kapcsolódóan végeztünk terepbejárást, 2014. május 29-én, június 5-én, 17-én és 18-án.

A terepbejárás során 4, korábban már ismert régészeti lelőhelyet tudunk azonosítani (M5 út 174. lelőhely KÖH 31366; M5 út 123. és 123/a lelőhely KÖH 31335; Izsáki út-Petőfi Tsz, M5 út 124. lelőhely 31336; Halasi út KÖH 31381, melyek közül 3 lelőhely (KÖH 31366, 31335, 31336) területe kisebb-nagyobb mértékben megnőtt.

További eredmény, hogy 6, korábban ismeretlen régészeti lelőhelyet: *Gyémánt lakópark* (KÖH 86945); *Vidéki-tanya* (KÖH 86943); *Kocsis-tanya I.* (KÖH 86937); *Kocsis-tanya II.* (KÖH 86939); *Kocsis-tanya III.* (KÖH 86941); *Hevér I.-tanya* (KÖH 86935), valamint 2 régészeti érdekű területet (Szikszai-tanya ÉK és Ferencszállási-tanyák, Széll-tanya) azonosítottunk a területen. A lelőhelyekről szarmata, Árpád-kori, középkori és korai újkor leleteket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Hrabák Zita, Bedő Valér.

HARKAI ISTVÁN

182. Kisléta, Lednekes³⁶

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Sza, N, Á

Kislétától D-re, a Lednekes határrész É-i részén, a Nyírbogát–Kisléta műút két oldalán, egy kisebb homokdomb K-i lejtőjén római császárkori, népvándorlás kori és Árpád-kori telepnyomokat találtunk. A lelőhelyet egy megközelítőleg 100×220 m-es területen sikerült megfigyelni.

MAGYAR CSABA

183. Kisszállás határa (Bács-Kiskun megye) Ő, Sza, A, Á, I

Az alábbi lelőhelyeken a 2014. január 9. és 15. között végzett próbafeltárást az 55-ös út Kelebia–Tataháza közötti szakaszának szélesítéséhez kapcsolódóan készítendő előzetes régészeti dokumentáció munkálatai tették szükségessé. A szondaárkokkal azt tisztáztuk, hogy a lelőhelyeken várható-e régészeti jelenségek előkerülése az ismert lelőhely-kiterjedéseken kívül, továbbá geológiai kutatóaknak feltártuk a talaj rétegzettségét.

Alsó-Kovács-gyöp (Balogh-tanya) (KÖH 86175): A kitzűtött szondaárkok humusztolását az ismert lelőhely-kiterjedésen kívül, a K-i végén kezdtük, Ny-i irányba haladtunk, ennek során előkerült egy, a szelvényt keresztben átszelő árokszakas. A szondaárkokban az altalaj sárga, homokos volt, kb. 50–60 cm mélységben jelentkezett. A Ny-i oldalon kitzűtött rövid szondaárkokban két gödör folyt ki. Mindkettő a feltételezett lelőhely-kiterjedésen belül. A próbafeltárást pozitívnak bizonyult, a feltárt objektumrészekből lelet nem került elő, de a jelenségek morfológiai felépítése egyértelműen igazolja azok régészeti jellegét.

Dusnoki-tanya Ny, 55. sz. út (KÖH 85427): A korábbi topográfiai munkákból ismert lelőhely K-i és Ny-i szélére egyaránt tűztünk próbafeltárási szelvényeket. A gépi munkálatokat a lelőhely K-i végén, a szondaárok ismert poligonon kívül eső részénél kezdtük meg, abból a megfontolásból, ha netán előkerülne régészeti jelenség a megmaradó négyzetméterekkel a K-i széleket minél pontosabban tudjuk meghatározni. A szonda Ny-i végénél előjött egy gödör folyt ki. Ez már az ismert lelőhely-kiterjedésen belül volt, ezért a hátralévő árokszakszt a K-i vég meghosszabbítására fordítottuk. Az altalaj sárga és barna homokos volt, a humuszvastagság eltérő, 20–40 cm között változott. Több jelenség nem került elő. Ennek alapján a lelőhely a K-i oldalán a próbafeltárást alapján meghatározhatónak minősíthető.

A Ny-i lelőhelyszélen az első objektumok előkerülése után a megmaradt négyzetmétereket az ismert lelőhelyen kívüli területeken nyitottuk meg. A humuszvastagság eltérő volt, 50–90 cm között váltakozott. A szondaárok elején egy bizonytalan folyt került elő, utána egy hosszabb üres sáv következett, majd a szondaárok legvégén előkerült még egy objektum. A lelőhely Ny-i szélét a próbafeltárást során nem lehetett meghatározni. A település széle mindösszesen a terület természetföldrajzi adottságai alapján valószínűsíthető.

Két-erdő (KÖH 86173): A szondaárok humusztolását a K-i oldalon, a lelőhely ismert kiterjedésén kívüli ponton kezdtük. Az altalaj sárga és barna homokos volt, jelentkezésének mélysége 60–90 cm között változott. Az ismert lelőhely-kiterjedésen belül előkerült egy széles, a szelvényt keresztben átszelő, valamint egy keskenyebb, a szelvényvel párhuzamosan futó árok.

36 A lelőhely nem szerepel a Közhiteles Nyilvántartásban.

Az ismert lelőhely Ny-i szélére nyitott szondaárok K-i végében került elő egy szabálytalan, ismeretlen korú gödör. Ez a topográfiai munkákból ismert lelőhely-kiterjedésen belül helyezkedett el. A lelőhely kiterjedése a próbafeltárás során nem változott.

Négyestelep, Balogh-tanya (KÖH 68711): A munkálatokat a lelőhely ismert K-i szélére kitzűzött szonda Ny-i végén kezdtük. K-i irányba haladva 25 m-es szakaszon nem került elő régészeti jelenség. Az altalaj világossárga, laza szerkezetű homok volt, ezért a szonda K-i végében lemélyítettünk egy geológiai kutatóaknát a talajrétegzettség feltárásának érdekében. A szelvényben 150 cm mélységig nem lehetett rétegzettséget megfigyelni, az altalaj egyöntetűnek bizonyult (sárga-világossárga, rozsdavörös foltos homok). A szondaárok régészeti szempontból negatívnak bizonyult. Ettől a szakasztól K-re egy következő, 10 m hosszú szondaárkot nyitottunk. Ebben is létesítettünk egy geológiai kutatószelvényt, talajrétegződést itt sem lehetett megfigyelni, az altalaj az előző szakaszhoz hasonló színű és szerkezetű volt.

A humuszolást a kitzűzött szondaárkok legnyugatibb pontján folytattuk. Ebben az árokban egy, az erdőtelepítés során átforgatott, 20–30 cm vastag, barna homokos talajréteg alatt egységes, sárga, laza állagú homokréteg jelentkezett. Egy 15 m hosszú szakasz után, az arra alkalmas helyen geológiai kutatóaknát létesítettünk. A sárga homokréteg alatt (SNR 2) kb. 30 cm mélységben egy sötétszürke, magas szervesanyag tartalmú, kötött állagú, homokos kultúrréteg került elő (SNR 3). Ebből a rétegből a felső szintről római kori, szarmata kerámiatöredékek kerültek elő, az alsó szintjén a következő réteggel történt váltásnál néhány őskori edénytöredék volt. Beásás nyoma nem jelentkezett. Ez alatt 150–160 cm mélységben egy újabb, világosszürke, kötött állagú, homokos talajréteg következett (SNR 4), mely a geológiai altalaj volt. A kutatóaknában tapasztaltak alapján a régészeti lelőhely ezen részét 40–60 cm vastagságban futóhomok és a felső talajréteg fedi el. A futóhomok és a régészeti kultúrréteg lehatárolásának céljából a további egy szondaárkot K-i irányba helyeztük el. Az itt megnyitott felszínen egy 20–30 cm vastag humuszos-barna homokréteg után sárga, homokos altalaj következett. Lemélyítettünk egy geológiai kutatóaknát, de a talaj rétegződésének nem volt nyoma. Az altalaj egységes, homokos volt, olyan, mint a keletebbre elhelyezett szondákban is tapasztalhattuk. A futóhomok Ny-i irányú kiterjedését a területet borító, le nem irtott növénytakaró miatt nem volt lehetséges pontosan lehatárolni.

Vitéz-földek (KÖH 68715): A próbaszelvényeket előzetesen a lelőhely K-i és Ny-i szélére helyeztük el. Ezek pozícióját a feltárások során változtatni kellett.

A gépi munkálatokat a lelőhely K-i oldalán, az ismert lelőhely-kiterjedésen kívüli részen kezdtük, Ny-i irányba haladva. Az első métereken bebizonyosodott, hogy a lelőhely kiterjedése bővül K-i irányba. Itt jelenleg egy legelő található, felszíne topográfiai munkák végzésére alkalmatlan. A szondaárkot K-i irányba húztuk tovább, mindaddig, amíg régészeti jelenségek jelentkeztek, a humuszolás végpontját egy modern csatorna határozta meg. Régészeti objektumok folyamatosan jelentkeztek. A lelőhely kiterjedésének, valószínűleg az eredetileg is vízjárta, jelenleg csatornává szabályozott természetes mélyedés képezhetett határt. Ezen a területen a lelőhely ismert kiterjedése jelentős mértékben bővült, hiszen a szondaárkokat végig az ismert poligonon kívül létesítettük. Ebben a kutatóárkokban a humusz-takaró viszonylag vékony volt, helyenként csak 20–25 cm vas-

tagoságú. Az altalaj szerkezete változóan bizonyult, a magasabb térszinteken barna, homokos, az alacsonyabban fekvő részekben világosszürke, agyagos-szikes állagú. A szondaárok Ny-i részén egy kb. 20 m hosszú szakaszon egy avar leleteket tartalmazó futóhomok réteget lehetett dokumentálni (SNR 26).

A lelőhely Ny-i végén nyitott kutatóárok alján a barna, homokos altalaj kb. 80–100 cm mélyen jelentkezett. Az ismert lelőhelyszélhez közel előkerült egy széles, mély őskori árok szakasz, utána azonban egy hosszabb, üres sáv következett. Feltételezhetően ebben az irányban szintén lehatárolható volt a lelőhely kiterjedése.

Vitéz-földek, 55. sz. út, Dél (KÖH 85433): A lelőhely azonosítására a területről készített légifotó alapján került sor. A meglévő műúttól É-ra található szántóföldön árkok, gödrök nyomai rajzolódtak ki. A beruházással veszélyeztetett terület a műút vonalától D-re helyezkedett el, jelenleg legelő.

A lelőhely K-i szélén az altalaj fehér, kötött állagú homokréteg volt. Felületén egymással párhuzamosan talajlazító nyomait lehetett megfigyelni. Nem került elő régészeti jelenség, ezért 30 m után a további szondaárkot áthelyeztük nyugatabbra. Ebben K-ról Ny-i irányba, a lelőhely feltételezett közepe felé haladtunk. A munkálatok során két jelenség került elő, a szonda pozitív-nak bizonyult. Az egyik árokszakasz feltételezhetően régészeti korú lehetett. A másik jelenség valószínűleg egy jelenleg is használt dűlőúthoz kapcsolható. A szondaárok 35 m hosszú volt. A Ny-i végén egy használatban lévő dűlőt található, ezért a további kutatóárkot azon túl nyitottunk meg. Ez egy 10 m hosszú szakasz volt, egy gödör került elő benne.

A próbafeltárára kijelölt további szelvényeket a feltételezett lelőhely-kiterjedés Ny-i részére helyeztük. A humuszolás során a talaj felső rétegéből (a gyeplatt közvetlenül) kövek, üveg-töredékek és egyéb újkori leletek kerültek elő. A talaj itt több helyen fehér agyagos-homokos szerkezetű kevert állagú volt. Az újkori leletek és kőzet alapján bebizonyosodott, hogy az útépítés során itt maradt törmelékanyag volt. Több objektumnál látható, hogy ez a talajréteg erősen át volt forgatva, a korábbi rétegződéseket ekkor elpusztították. A szondaárok K-i végében ez alatt a réteg alatt Árpád kori településnyomok rajzolódtak ki. Ezek a légi fotóról azonosított jelenségek folytatásai lehetnek.

Az altalaj változatos összetételű volt, a fölötté található humuszréteg eltérő vastagságot mutatott. K-i szélén 30 cm mélységben jelentkezett a sárga, homokos altalaj, Ny-i szélén 60–70 cm mélységben szikes-agyagos altalaj volt.

A próbafeltárás eredményeként megállapítható, hogy sikerült lehatárolni a légi fotóról azonosított lelőhelyet. A terepi munkálatok során az 55-ös úttól D-re található legelőn található magaslaton végzett szemle során embercsontok és téglatöredékek kerültek elő a modern géppuskafészek mellett. A magaslaton egy korábban, a kecskeméti múzeum szakemberei által (Pánya István), térképészeti forrásokból azonosított középkori templom helyezkedett el. A próbafeltáráson előkerült településnyomok minden bizonnyal az ehhez tartozó település részét képezték.

Munkatárs: Kulcsár Kornél régésztechnikus.

SÓSKUTI KORNÉL